

NAMN ATT MINNAS

KARL FRITHIOFSON

Med någon liten övedrift — det skall medges — kanske man kunde säga att sedan den svenska krigsmakten genom försynens outranssakliga nåd blivit förskonad från att möta yttre fiender, har den, särskilt i våra dagar, haft fullt upp att göra med att värja sig mot inre fiender, nämligen försvarsutredningarna.

Dessa utredningar har sedan decennier tillbaka desorganiserat de centrala stabernas arbete och därmed hela krigsmakten och, i allmänhet, till råga på eländet, lett till för försvaret oförmånliga resultat. Talrika vittnesbörd om detta ges i praktiskt taget alla de memoarer, som utgivits av ledande svenska militärer. Det färskaste exemplet — och ett av de mest värtaliga — består av förutvarande chefen för marinen, amiral Stig H:son Ericson i hans nyligen utgivna "Knopar på logglinan". Några belysande citat må vara tillåtna. Dagboksanteckningar om 1930 års försvarskommission, vars arbetsmetoder gav författaren en chock: "Det är möjligt att man inte kan begära oavbruten uppmärksamhet, men tidningarna kan de läsa i pauserna. Intresset för Sveriges försvar, vars öde mer eller mindre skall avgöras här, är knappast större än för riksdagsfrågor om hjälp till barnmorskor i Södra Småland." Och vidare: "Det har stått en osund och kvalmig luft kring försvarskommissionen: intriger, ljusskygga manipulationer, dylikt har närts av sagda luft." Om 1945 års försvarskommitté: "Märklig i fråga om sin sam-

mansättning, sorglig i fråga om sitt resultat." Om Nothinkommittén 1949: "Sammanträffandena med Nothin var allt annat än uppbyggliga och mina kommentarer får vila i dagböckerna, hur välgrundade de än tycks ha varit sedda i tidsperspektiv." Den nothinska kommittén anses dock på militärt håll ha varit den jämförelsevis bästa eftersom den i anledning av Koreakrigets utbrott nedlade sin verksamhet utan något yrkande.

Även nu har vi som bekant en försvarsutredning, vars syfte traditionsenligt tycks vara att i möjligaste mån reducera försvarets effektivitet, åtminstone om man skall döma av uttalanden från dess ordförande. Hans namn är Karl Frithiofson, tjänstledig statssekreterare i försvarsdepartementet.

*

Hur är detta möjligt? frågar sig varje vän av ordning eller åtminstone av vår nuvarande försvarsordning, grundad på en överenskommelse mellan partierna, som — hittills — lyft försvaret ovan politiken. Karl Frithiofson! För sina vänner och följaktligen, trodde man, för försvarsledningen "Kalle Frithiof", generalernas gunstling, krigsmaktens starka stöd inom socialdemokratin, dess politiska bastion mot alla nedrustare och pacifister! Han, som efter ett decennium av träget militärt uppfostringsarbete verkligen inhämtat grunderna för ett vettigt försvarspolitiskt tänkande och ansetts vara en övertygad anhängare av ett starkt försvar. Vad är förkla-

ringen till denna omsvängning, till denna personlighetsförändring?

Tja, vad vet man. Men låt oss ta en titt på hans karriär och hans nuvarande ställning, så kanske begreppen klarar.

Karl Frithiofson har, för att begagna en term från hans aktuella verksamhetsområde, gått den långa vägen. Han är född 1919 i Morlanda, Göteborgs och Bohus län och lär — även om det låter fast otroligt — vara socialdemokrat i fjärde generationen. Hans far var jordbruksarbetare och själv arbetade han från 15 till 26 års ålder som kroppsarbetare, företrädesvis inom målaryrket. År 1946 blev han ombudsman inom Kalmar läns socialdemokratiska partidistrikt och innehade 1947—52 samma befattning i Södermanlands län. Under tiden hade han genomgått folkhögskola och tagit socionomexamen.

Hans partivän Kinna-Ericsson fick

ögonen på denne driftige ombudsman, en präktig, storvuxen, blond, bohuslänsk vikingatyp, klart begåvad och mycket ambitiös. Han tog honom som "sakkunnig" till handelsdepartementet, varifrån han år 1956 överflyttades till finansdepartementet för att som förste sekreterare bl. a. vara föredragande i försvarsfrågor. Han specialiserade sig snabbt på försvaret och därmed var hans lycka gjord. När Olle Karleby år 1958 efter en uppseendeväckande schism med sin regering och sin partiledning avgick som statssekreterare i försvarsdepartementet och utträdde ur socialdemokratiska partiet fick Kalle Frithiof sin chans. Han blev Karlebys efterträdare, och kom snart, som ovan antytts, på så god fot med militären att man inom försvarsledningen småningom började hoppas att Frithiofson skulle bli en lika god försvarsvän som Karleby.

Visserligen har han skaffat sig sina

later, brukade man säga. Som andra amatörer som blivit professionella är han alltid angelägen om att veta bäst. Den famösa repliken "*Das weiss Ich schon!*" kunde vara hans motto. Det väldiga ämbetsverk som försvarsdepartementet vuxit ut till under hans — och i någon mån hans bohuslänske seglarkumpan Sven Anderssons — ledning fyller honom med välbehag. De mer eller mindre sällsamma och överflödiga "arbetsgrupper" som han samlat kring sig betraktar han som sin andes barn till den grad att han är beredd att påta sig författaräran eller rättare författaransvaret för deras ofta dubiösa alster. Han känner sig som hela försvarets klockarfar, som skall allting bestyra, och vad far gör är som bekant alltid det rätta.

Allt det där kan lukta lite av beskäftighet och självgodhet, har man undgått, men Kalle Frithiof är ändå en rejäl och ordhållig person. Han står för vad han sagt, han ger klara besked, man kan lita på honom. Han är rättänkande, han vill det bästa, inget ont om honom, han står på vår sida. Han har en gång för alla accepterat att det alliansfria Sverige måste ha ett starkt och effektivt försvar. Hittills har i alla fall vad far gjort på det hela taget visat sig vara det rätta.

Ja, så lät det från militärt håll ända tills Karl Frithiofson vid årsskiftet 65/66 fick tjänstledighet som statssekreterare i försvarsdepartementet för att som heltidsanställd ordförande leda den nya försvarsutredningen. Man hade ju dåliga erfarenheter av tidigare försvarsutredningar. Men ändå — kunde inte möjligen just Kalle Frithiof vara rätte mannen att länka den nya utredningen på rätta banor? Man bävade och hoppades på sin gamle vän,

ända tills i höst. Då, uppenbarligen som en konsekvens av valutgången och en eftergift till den "nya vänstern", kom socialdemokratins famösa s. k. utspel i försvarsfrågan, den frysning av försvarskostnaderna som i realiteten skulle innebära en drastisk nedskärning av försvaret. I det längsta sökte man trösta sig med att detta utspel kommit som en obehaglig överraskning också för försvarsutredningens ordförande, att han i själva verket, i själ och hjärta, var emot det. Men han uppträdde och talade för det. Så kom de borgerligas samlade motdrag och man andades ut och tänkte: det har helt säkert Kalle Frithiofs välsignelse. Men han uppträdde och talade emot det.

Vad skall man tro? Det är bekant att Tage Erlander har svårt att skiljas från Sven Andersson, som vad man än må säga om honom som försvarsminister hör bättre än de flesta hur gräset gror inom partiet, för att nu begagna en politisk anglicism. Men i den otåliga diskussion om en regeringsombildning, som förts efter valet, har Sven Andersson alltid utpekats som mogen att ersättas. Vem vore närmare tillhands att efterträda honom än Karl Frithiofson, en trogen försvarsvän — men en ändå trognare socialdemokrat? Han har otvivelaktigt råkat i en besvärlig knipa av den art som på en något högre nivå brukar kallas samvetskonflikt. Kanske skulle man kunna uttrycka saken så att han ställts inför valet mellan att vara saklig eller att vara socialdemokrat. Olle Karleby valde det förra alternativet. Karl Frithiofson har av allt att döma valt det senare.

Han har meriterat sig för att bli statsråd.

G. U.